

22.3.2014

AVAINTE:n muuttuneiden vuosilomamääräysten soveltamisohjeet

Avaintyönantajat AVAINTA ry:n työehtosopimuksen vuosilomaluvun eräitä määräyksiä on muutettu. Muutokset pohjautuvat vuosilomalaissa tapahtuneisiin muutoksiin.

Muistiossa käsitellyt muutokset koskevat kuukausipalkkaisten työntekijöiden vuosiloman siirtämistä työkyvyttömyyden vuoksi ja vuosilomapalkan sekä lomakorvauksen määräytymistä eräissä tapauksissa. Vastaavat muutokset on tehty tuntipalkkaista henkilöstöä koskevaan työehtosopimukseen.

Sopimusmuutokset tulevat voimaan 1.4.2014 lukien siten, että

- **vuosiloman siirtämistä** koskevia uusia määräyksiä sovelletaan **1.4.2014 lukien** pidettävään vuosilomaan ja säästövapaaseen riippumatta siitä, minkä lomanmääräytymisvuoden lomasta tai säästövapaasta on kysymys.
- **vuosilomapalkan ja lomakorvauksen laskentaa** koskevia määräyksiä sovelletaan ensimmäisen kerran **1.4.2013 alkaneelta lomanmääräytymisvuodelta ansaittuun lomaan**. Vuosilomaan, joka on ansaittu 31.3.2013 päättyvältä lomanmääräytymisvuodelta tai sitä ennen, sovelletaan 31.3.2014 saakka voimassa olleita PTYTES 2012–2013 vuosilomapalkkaa ja lomakorvausta koskevia määräyksiä.

Vuosiloman ja säästövapaan siirto työkyvyttömyyden perusteella

Vuosilomaluvun 78 §:n mukaan työntekijällä on oikeus siirtää vuosilomaa tai säästövapaata sairauden, synnytyksen tai tapaturman aiheuttaman työkyvyttömyyden vuoksi.

Määräystä on muutettu ensinnäkin siten, että loman tai säästövapaan aikana ilmenevän työkyvyttömyyden perusteella siirto-oikeus on jo ensimmäisestä työkyvyttömyyspäivästä lukien. Toisin sanoen PTYTES 2012–2013 78 §:n 2 momenttiin sisältynyt 7 päivän karenssia koskenut määräys on poistettu. Siirto-oikeus on muutoksen jälkeen samansisältöinen siitä riippumatta, alkaako työkyvyttömyys ennen lomaa tai säästövapaata tai niiden aikana.

Vuosilomaluvun 78 §:ää on täsmennetty siten, että työkyvyttömyyden vuoksi tapahtuva vuosiloman tai säästövapaan siirtäminen koskee niitä lomapäiviä, jotka sijoittuvat työkyvyttömyysajalle. Mikäli työkyvyttömyysaika ei koske koko vahvistettua vuosilomajaksoa, työntekijä on vuosilomalla työkyvyttömyysajan ulkopuolisen ajan.

Työntekijällä on, kuten aikaisemminkin, oikeus vuosiloman tai säästövapaan siirtämiseen, jos tiedetään, että hän joutuu vuosiloman tai säästövapaan aikana sairaan- tai muuhun siihen rinnastettavaan hoitoon, jona aikana hän on työkyvytön (78 §:n 1 mom.). Tällöinkin siirto-oikeus koskee työkyvyttömyysajalle sijoittuvia vuosiloma- tai säästövapaapäiviä.

Vuosiloman siirtäminen työkyvyttömyyden vuoksi merkitsee sitä, että työntekijälle maksetaan työkyvyttömyysajalta palkka sairausajan palkkana sitä koskevien määräysten ja edellytysten mukaisesti.

Vuosiloman tai säästövapaan siirto edellyttää, että työntekijä pyytää siirtoa. Kuten aikaisemminkin, lääkärintodistuksen tai muun luotettavan selvityksen esittäminen katsotaan siirtämistä koskeväksi pyynnöksi.

Siirtopyyntö tulee esittää, mikäli mahdollista ennen loman alkamista tai muutoin ilman aiheetonta viivytystä.

Vuosilomaluvun 78 §:n 2 momentin mukaan työntekijän tulee työnantajan pyynnöstä esittää työkyvyttömyydestään lääkärintodistus. Työnantaja voi harkintansa mukaan päättää myös siitä, että työkyvyttömyyden osoittamiseksi riittää terveydenhoitajan tai sairaanhoitajan antama todistus. Tältä osin saattaa olla tarpeen päivittää menettelyohjeet ja tiedottaa niistä henkilöstölle.

Siirretty vuosiloma annetaan 78 §:n 3–5 momenttien määräysten mukaisesti. Määräysten sisältöä ei ole muutettu.

Vuosilomapalkkaa koskevat muutokset

Pääsääntö

AVAINTE:n vuosilomapalkkaa koskeva 79 §:n 1 momentti on säilynyt ennallaan. Työntekijälle maksetaan vuosilomapalkka pääsääntöisesti lomallelähtöhetken eli ensimmäisen vuosilomapäivän varsinaisen palkan mukaan. Määräystä sovelletaan siitä riippumatta, onko henkilö kokoaikainen vai osa-aikainen lomalle lähtiessään, ellei työajassa ja palkassa ole tapahtunut muutoksia uudessa 79 §:n 2 momentissa sanotulla tavalla.

Vuosilomapalkkaa koskeva uusi määräys

AVAINTE:n vuosilomaluvun uusi 79 §:n 2 momentti koskee tilanteita, joissa työntekijän säännöllinen työaika ja vastaavasti palkka ovat muuttuneet lomanmääräytymisvuoden aikana tai lomanmääräytymisvuoden päätyttyä ennen vuosiloman alkamista.

Näissä tilanteissa vuosilomapalkan perusteena oleva kuukausipalkka määräytyy kertomalla lomallelähtöhetken täysi varsinainen palkka lomanmääräytymisvuoden keskimääräisellä työaikaprosentilla (ks. esimerkit 1 ja 2). Keskimääräisen työaikaprosentin laskennassa palkallisten ja palkattomien työlomien aikainen työaikaprosentti on sama kuin se olisi ollut työntekijän työssä ollessa.

Keskimääräisen työaikaprosentin ja kuukausipalkan laskemisesta on esimerkkejä muutetun 79 §:n 2 momentin yhteydessä (ks. AVAINTE:n esimerkit 45 ja 46)

Työajan muutoksella tarkoitetaan sovitun säännöllisen työajan pituuden muutoksia. Pelkästään työaikamuodon muutokset (esim. yleistyöajan muuttuminen toimistotyöajaksi) tai lisätyön tekeminen eivät johda 79 §:n 2 mom. soveltamiseen. Kysymyksessä on siis työajan muuttuminen osa-aikaiseksi, osa-aikatyön edelleen vähentyminen taikka osa-aikatyön lisääntyminen tai osa-aikatyön muuttuminen kokoaikaiseksi. Henkilön palkka muuttuu tällöin vastaavasti osa-aikatyötä koskevien määräysten mukaisesti. Pelkästään peruspalkan muuttuminen ei johda uuden 2 momentin soveltamiseen.

Työaikamuutokset voivat johtua osa-aikaeläkkeelle, osatyökyvyttömyyseläkkeelle, osittaiselle hoitovapaalle taikka osa-aikaiselle sairauslomalle siirtymisestä. Muutos voi johtua myös siitä, että työntekijän kanssa sovitaan muutoin osa-aikatyöhön siirtymisestä tai työnantaja osa-aikaistaa työntekijän. Määräystä ei sen sijaan sovelleta työajan lyhennyksenä toteutettavaan lomautukseen, vaan tällöin vuosilomapalkka määräytyy 79 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan.

Mikäli vuosilomaa pidetään useassa jaksossa, kunkin vuosilomajakson vuosilomapalkka määräytyy sen lomanmääräytymisvuoden keskimääräisen työaikaprocentin perusteella, jonka vuosilomasta on kysymys.

Mikäli työntekijän työaika ja vastaavasti palkka muuttuvat vasta lomanmääräytymisvuoden päättymisen jälkeen, mutta ennen vuosiloman alkamista, vuosilomapalkka määräytyy myös uuden 2 momentin mukaisesti. Ko. tilanteessa keskimääräinen työaikaprocentti on luonnollisesti työntekijän koko lomanmääräytymisvuoden ajan sama pönsynty työaikaprocentti.

Jos työntekijän työajassa on tapahtunut muutoksia sekä lomanmääräytymisvuoden aikana että sen päätyttyä ennen vuosiloman pitämistä, vuosilomapalkka määräytyy päättyneen lomanmääräytymisvuoden keskimääräisen työaikaprocentin mukaisena. Lomanmääräytymisvuoden päättymisen jälkeen tapahtunut työajan muutos vaikuttaa aikanaan ko. lomanmääräytymisvuodelta ansaittavan vuosilomapalkan määrääntymiseen (ks. esimerkit 3 ja 4).

Loman pitäminen lomanmääräytymisvuoden aikana

Vuosilomaa voidaan AVAINTEs:n vuosilomaluvun 75 §:n 4 momentin perusteella sopia pidettäväksi jo lomanmääräytymisvuoden aikana sen kalenterivuoden alusta lukien (1.1.–30.4), jolle lomakausi sijoittuu. Mikäli työntekijän työaika ja vastaavasti palkka muuttuvat loman pitämisen jälkeen ennen lomanmääräytymisvuoden päättymistä, vuosilomapalkka määräytyy uuden 79 §:n 2 momentin mukaisesti. Ennen työajan muutosta pidetyn vuosiloman palkka maksetaan 79 §:n 1 momentin mukaan, jolloin se ei vastaa keskimääräisenä määrääntymää vuosilomapalkkaa (vuosilomapalkka on voinut olla liian suuri tai liian pieni). Vuosilomapalkka korjataan oikeaksi jälkikäteen. Korjaus voidaan tehdä maksamalla erotus heti tai perimällä liikaa maksettu osuus tulevasta palkkaeristä (ks. esim. 5). Mikäli etukäteen lomaa pidettäessä jo tiedetään, että työaika muuttuu loman pitämisen jälkeen, mutta kuitenkin ennen lomanmääräytymisvuoden päättymistä (esim. osa-aikaeläkkeelle jäämisen vuoksi), vuosilomapalkka maksetaan keskimääräisen työaikaprocentin mukaisesti. Tällöin välttyään palkan jälkikäteiseltä korjaamiselta.

Tilanteessa, jossa henkilön työaika ja vastaavasti palkka ovat muuttuneet lomanmääräytymisvuoden aikana ennen kuin lomaa pidetään AVAINTEs:n vuosilomaluvun 75 §:n perusteella ennen lomanmääräytymisvuoden loppumista, vuosilomapalkka voidaan maksaa 79 §:n 2 momentin mukaisesti määrääntymänä vuosilomapalkkana jo tässä vaiheessa (ks. esim. 6). Mahdolliset myöhemmät uudet muutokset työajassa voivat johtaa palkan korjauksiin.

Mikäli työntekijän työajassa ja palkassa tapahtuisi poikkeuksellisesti 79 §:n 2 momentissa tarkoitettu muutos kesken vuosilomaa, vuosilomapalkka määräytyy tällöinkin 79 §:n 2 momentin mukaisesti.

Muutoksen vaikutus säästövapaan palkkaan

Vuosiloman säästämistä koskevaan AVAINTES:n vuosilomaluvun 77 §:ään on lisätty uusi soveltamisohje liittyen vuosilomapalkkaa koskevaan 79 §:n 2 momentin muutokseen.

Säästövapaata koskevan 77 §:n pääsäännön mukaan työajan muuttuessa olennaisesti, pitämättä jääneeltä säästövapaapäivältä maksetaan lomakorvaus, joka laskeaan ennen muutosta voimassa olleen varsinaisen palkan perusteella. Näin ollen uuden 79 §:n 2 momentin tarkoittamissa työajan muutostilanteissa ei keskimääräisen vuosilomapalkan käyttäminen tule kysymykseen, koska työajan muuttuessa pitämättömistä säästövapaapäivistä maksetaan korvaus.

Sen sijaan siinä tapauksessa, että työntekijä on säästänyt vuosilomaa sellaisen lomanmääräytymisvuoden vuosilomista, joiden osalta vuosilomapalkka määräytyy 79 §:n 2 momentin mukaisesti, vuosilomapalkka näistä säästövapaapäivistä maksetaan säästövapaata pidettäessä keskimääräisen vuosilomapalkan mukaan. Työsuhteen päättyessä maksettavasta korvauksesta ks. erikseen jäljempänä.

Prosenttiperusteinen vuosilomapalkka

Vuosilomapalkka määräytyy AVAINTES:n vuosilomaluvun 80 §:n 1 momentin mukaan prosentuaalisena vuosilomapalkkana edelleen vain silloin, kun työntekijän työaika on työsopimuksen mukaan niin vähäinen, että tästä syystä vain osa kalenterikuukausista on täysiä lomanmääräytymiskuukausia. Mikäli 80 §:n 1 momentin soveltamispiiriin kuuluvan henkilön työaika ja palkka muuttuvat ja hän on kuitenkin edelleen 80 §:n 1 momentin soveltamisen piirissä, vuosilomapalkka määräytyy työajan ja palkan muutoksesta huolimatta 80 §:n 1 momentin mukaisena prosentuaalisena palkkana eikä 79 §:n 2 momentin mukaisena keskimääräisenä palkkana.

Lomaraha

AVAINTES:n vuosilomaluvun lomarahaa koskevaa 83 §:n 1 momentin soveltamisohjetta on selvyyden vuoksi muutettu siten, että muutetun 79 §:n 2 momentin keskimääräisellä vuosilomapalkkaa koskevalla määräyksellä ei ole vaikutusta lomarahan maksamiseen. Lomaraha määräytyy edelleen heinäkuun tosiasiallisen varsinaisen palkan mukaan eikä laskentaperusteena käytetä 79 §:n 2 momentin mukaisesti määräytyvää kuukausipalkkaa.

Lomakorvaus työsuhteen päättyessä

AVAINTE:n vuosilomaluvun 81 §:n määräystä lomakorvauksen maksamisesta työsuhteen päättyessä on muutettu vastaamaan vuosilomapalkkamääräyksissä tapahtuneita muutoksia.

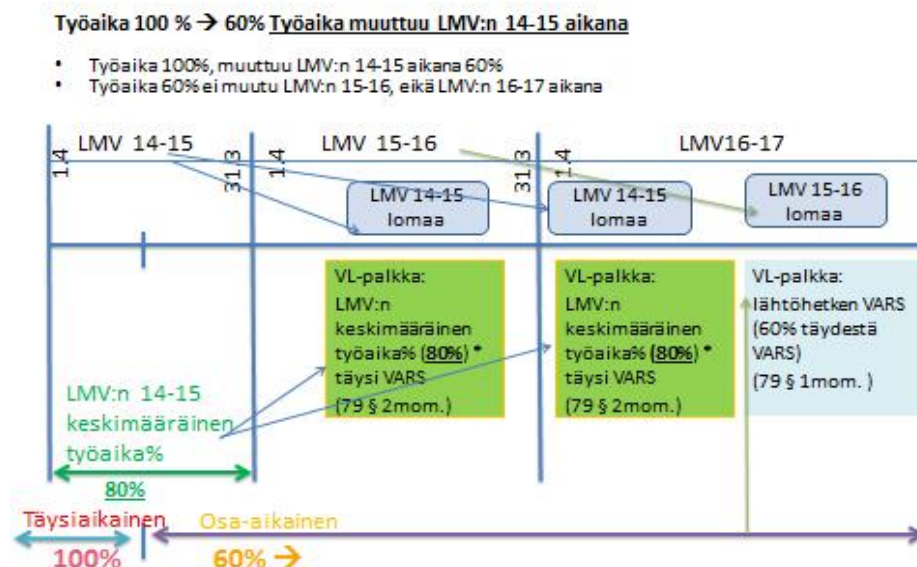
Jos työntekijän vuosilomapalkka on määräytynyt työajassa ja palkassa tapahtuneiden muutosten perusteella 79 §:n 2 momentin mukaisena keskimääräisenä palkkana ja henkilön työsuhte päättyy siten, että osa tällaista lomaa on vielä pitämättä, maksetaan hänelle lomakorvaus tältä osin keskimääräisen työaikaprocentin perusteella lasketusta kuukausipalkasta. Tämä edellyttää, että vuosilomakirjanpidossa on eriteltynä kunkin vuoden lomat ja vuosilomapalkan määräytymisperusteet. Työsuhteen päättyessä voi tulla korvattavaksi vuosilomapäiviä, jotka on ansaittu eri lomanmääräytymisvuosilta. Tilanteesta riippuen korvaus eri vuosien vuosilomista voi tulla laskettavaksi eri perusteilla.

Keskimääräisen työaikaprocentin mukaan maksettava lomakorvaus voi tulla kysymykseen myös tilanteissa, joissa lomakorvaus maksetaan työsuhteen päättyessä kulumassa olevalta lomanmääräytymisvuodelta ja työaika sekä palkka ovat muuttuneet kuluvan lomanmääräytymisvuoden aikana.

Esimerkkejä työajan ja palkan muuttumisesta

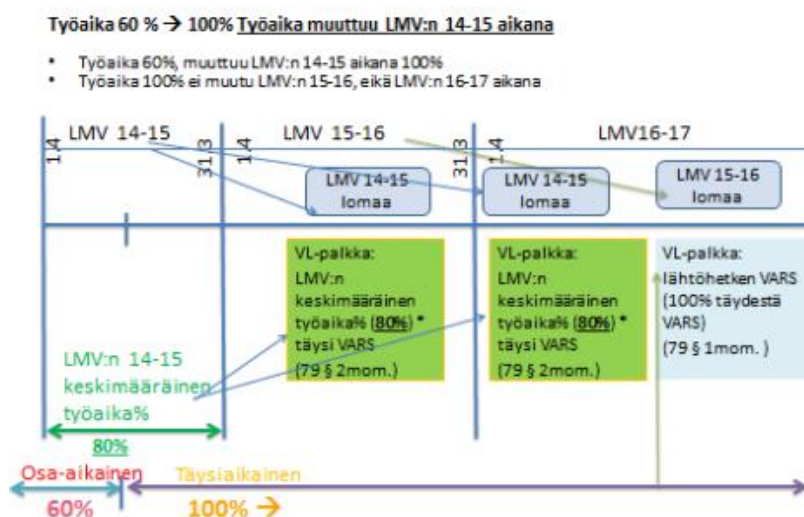
Työaika ja palkka muuttuvat lomanmääräytymisvuoden aikana**Esimerkki 1**

Henkilön työaika muuttuu lomanmääräytymisvuoden 2014–2015 aikana 100 %:n työajasta 60 %:n työajaksi. Tällöin lomanmääräytymisvuodelta 2014–2015 ansaitulta vuosilomalta vuosilomapalkka maksetaan keskimääräisen työaikaprocentin (esimerkissä oletuksena on, että työaika muuttuu 1.10. eli keskimääräiseksi prosentiksi tulee 80 %) perusteella määräytyvänä vuosilomapalkkana. Koska henkilön työaika on muutoksen jälkeen pysyvästi 60 %, lomanmääräytymisvuodelta 2015–2016 ansaitulta vuosilomalta maksettava vuosilomapalkka määräytyy 79 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan eli 60 %:n palkan mukaan.

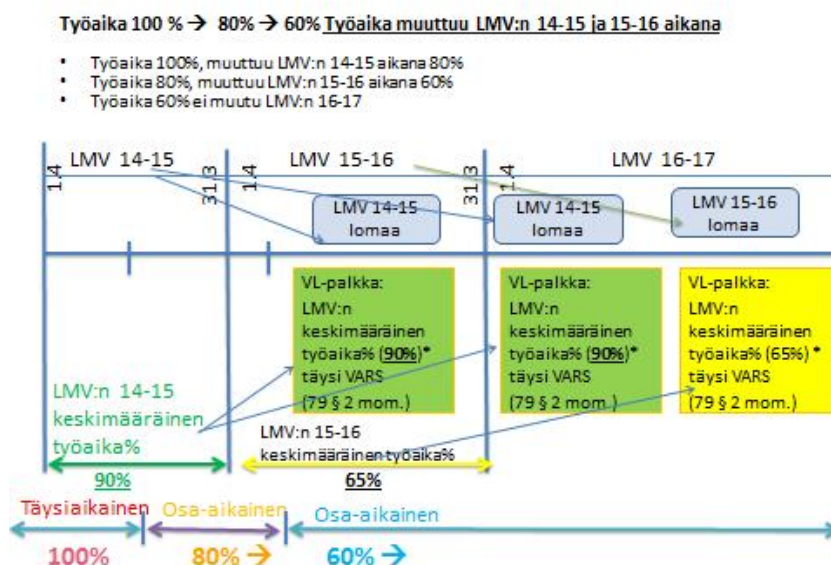
Esimerkki 2

Tilanne on vastaava kuin esimerkissä 1, mutta työntekijän työaika muuttuu 60 %:sta 100 %:iin. Koska henkilön työaika on muutoksen jälkeen pysyvästi 100 %, lomanmääräytymisvuodelta 2015 -2016 ansaitulta vuosilomalta maksettava vuosilomapalkka määräytyy 79 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan eli 100 %:n palkan mukaan.

Esimerkki 3

Esimerkissä henkilön työaika muuttuu sekä lomanmääräytymisvuoden aikana että sen jälkeen ennen vuosilomaa. Lomanmääräytymisvuodelta 2014–2015 ansaitun vuosiloman vuosilomapalkka määräytyy tämän lomanmääräytymisvuoden keskimääräisen työaikaprocentin mukaan (esimerkissä 90 %). Työajan muuttumisella ennen vuosilomaa (80 %:sta 60 %:iin) ei ole vaikutusta lomanmääräytymisvuoden 2014–2015 vuosilomapalkkaan. Sen sijaan työajan muutos (80 % -> 60 %) vaikuttaa lomanmääräytymisvuoden 2015–2016 vuosiloman vuosilomapalkkaan, esimerkissä tämän vuoden keskimääräinen työaikaprocentti on 65 %.

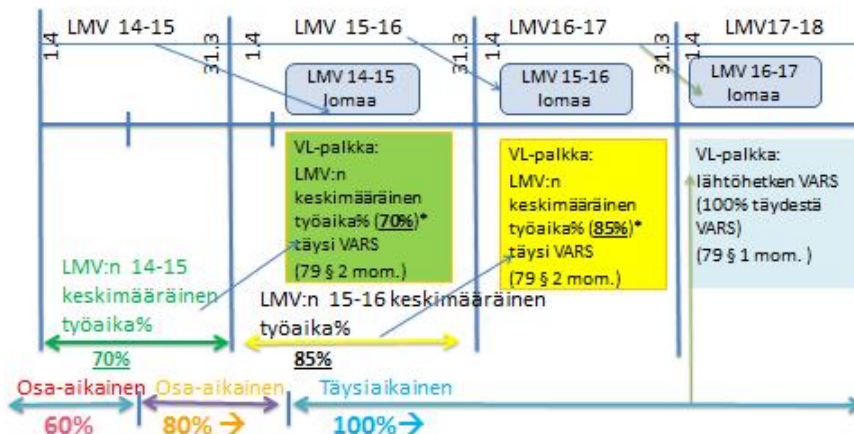

Esimerkki 4

Esimerkissä on sama tilanne kuin esimerkissä 3, mutta työajat lisääntyvät.

Työaika 60 % → 80% → 100% Työaika muuttuu LMV:n 14-15 ja 15-16 aikana

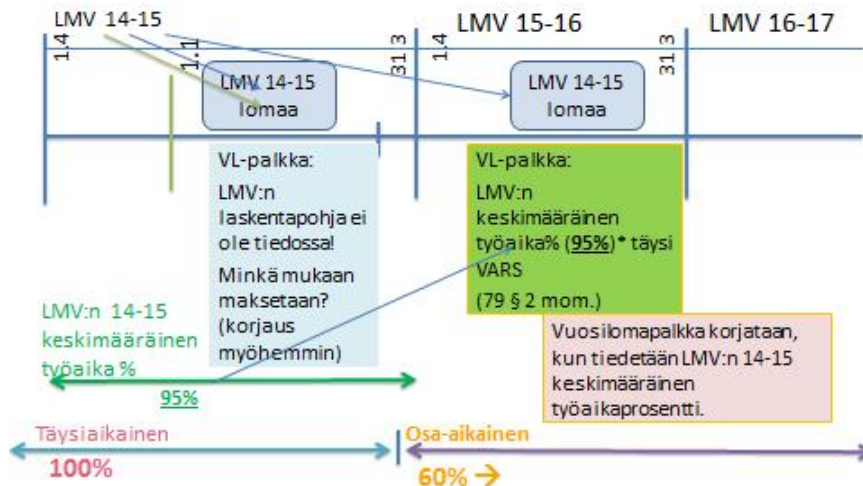
- Työaika 60%, muuttuu LMV:n 14-15 aikana 80%
- Työaika 80%, muuttuu LMV:n 15-16 aikana 100%
- Työaika 100% ei muutu LMV:n 16-17, eikä LMV:n 17-18 aikana

Esimerkki 5

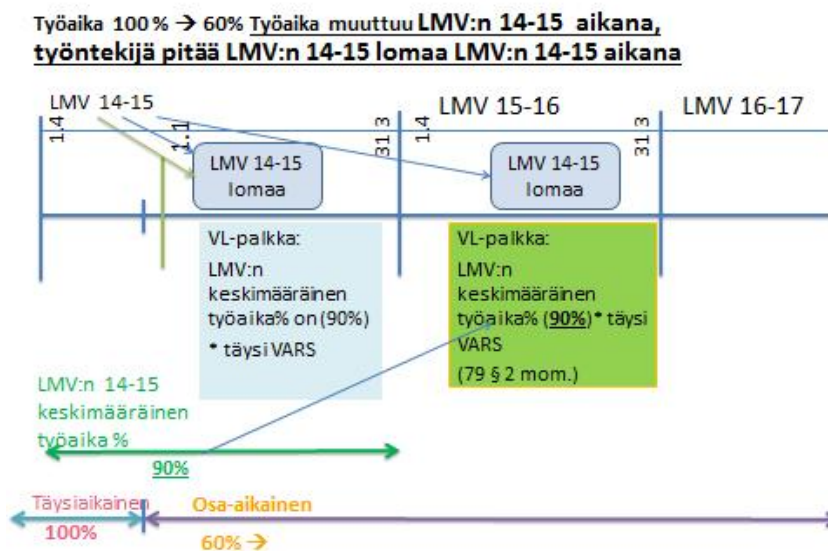
Esimerkissä työntekijä pitää vuosilomaa ennen lomanmääräytymisvuoden loppumista. Uuden 79 §:n 2 momentin soveltaminen ratkeaa vasta loman pitämisen jälkeen, jolloin lomapalkka korjataan 2 momentin mukaiseksi jälkikäteen.

Työaika 100% → 60% Työaika muuttuu LMV:n 14-15 aikana, työntekijä pitää LMV:n 14-15 lomaa LMV:n 14-15 aikana

Esimerkki 6

Esimerkissä työntekijä pitää vuosilomaa ennen lomanmääräytymisvuoden lop-
pumista. Työaika ja palkka ovat muuttuneet lomanmääräytymisvuoden aikana
jo ennen loman pitämistä. Vaikka lomanmääräytymisvuoden lopullista keski-
määräistä työaikaprosenttia ei tiedetä, vuosilomapalkka voidaan maksaa 79
§:n 2 momentin mukaisena.

AVAINTYÖNANTAJAT AVAINTA RY

Toimitusjohtaja

Katri Tonteri